

változtatni kellene, amire megoldást kellene találni. Ekkor is lehetséges másokkal szövetkezni, hogy kezdeményezni lehessen a dolgok, problémák mielőbbi megoldását. Természetesen nyilvános találkozókat, vitákat lehet szervezni több témával kapcsolatban.

Ma valószínűleg egy internetes honlapot készítenénk. A néptájékoztatásnak a civil társadalom ad otthont, az egyesületi élet, amit a következőképpen lehetne jellemezni: olyan önkormányzó szerv, amelyet egy csoport tenni akaró ember szervez – ez semmiben nem hasonlít egy hivatalos szervhez. Formailag olyan, mint egy egyesület, tehát rendelkeznie kell alapító okirattal, alaptőkével, a tagok által választott vezetőséggel, tagokkal. Dániában három típusa található azon szervezeteknek, amelyek a néptájékoztatás területén tevékenykednek. Ezek a következők:

Népfőiskolák, melyek három–nyolc hónapos kurzusokat szerveznek és rövid, egy–két hetes nyári tanfolyamokat – még mindig bentlakásos vagy étkeztetési iskolaként.

Tájékoztató szervezetek, melyek a téli hónapokban nappali és esti oktatást szerveznek felnőttek számára, napi két–három órában.

Egyesületek, melyekbe lehet jelentkezni tagsági díj befizetése ellenében, részt lehet venni az egyesületi tevékenységben, amiből nagyon sokat lehet tanulni. Az egyesületek vezetőségi tanfolyamokat is szerveznek. Nem is csoda, hogy a dán politikusok rengeteget tanultak a demokráciáról és a demokratizmusról az egyesületi életben való részvétellel.

Előadótársam, *Flemming* minden bizonnyal idesorolna egy negyedik csoportot is, a könyvtárakét. És ebben némileg igaza is lenne. Hiszen Dániában a könyvtárak, akkoriban népkönyvgyűjtemények formájában, átvettek a hivatali szektortól egy informáló feladatot. A dán könyvtárak segítenek a tájékoztató szervezeteknek, amennyiben ingyen termet biztosítanak számukra, de a könyvtárak szívesen együttműködnek velük a tájékoztató rendezvények szervezésében is.

Néhány példát említettem most arról,

- hogyan szerezzünk magunknak tudást, hogyan legyünk felvilágosultak,
- hogyan szerveződjünk, hogy a társadalmi fejlődésbe mi is beleszólhassunk,
- hogyan kezdeményezzünk valamit, amit fontosnak tartunk.

Mindezek fontosak ahhoz, hogy jól működő demokráciában éljünk. Szeretném ismét hangsúlyozni, hogy mennyire lényeges az egyén beleszólása a folyamatokba.

Végezetül megemlítek egy gondolatot, ami bennem fogalmazódott meg az után, hogy én már több mint negyven éve részt veszek az egyesületi munkában: mindenkinek igaza van, amikor azt állítja, hogy ő valamit másképpen tudna tenni.

Marion Thøgersen

Szakmai nap a szakfelügyeletről

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának (NKÖM) könyvtári osztálya és a Könyvtári Intézet 2003. november 14-én 10 órai kezdettel szakmai napot szervezett a szakfelügyeletről.

Az Országos Széchényi Könyvtár nagytermében lezajlott összejövetelel vezető szakfelügyelők, szakfelügyelők, az NKÖM és a Könyvtári Intézet képviselői vettek részt. A szakmai tapasztalatcsere délelőttjén az NKÖM könyvtári osztályának vezetője, *Skaliczki Judit* köszöntötte az összegyűlteket, hangsúlyozva a szakfelügyelet szerepének fontosságát, a minőségelvű, minőségalapú szakfelügyelet közeljövőbeni kialakításának szükségességét a könyvtári terület stratégiai céljai megvalósítása érdekében. A köszöntő után a szakfelügyeleti vizsgálatokkal kapcsolatos eddigi tapasztalatokról, problémákról, tanulságokról szóló előadások hangzottak el.

Az első előadó, *Kopcsay Ágnes* (NKÖM könyvtári osztálya) elmondta, hogy a szakfelügyeletről szóló jogszabály megjelenése után a minisztérium kialakította a szakfelügyelet tartalmi, személyi feltételeit. A 2002–2003. évre a szakfelügyeleti vizsgálatok célját a következőben jelölte meg: hogyan teljesül a nyilvánosság törvényben rögzített feltételrendszere a megyénként vizsgálatra kiválasztott kistélepülések könyvtáraiban. Az első évben nyilvános és nem nyilvános könyvtárakat egyaránt bevonva a vizsgálandók körébe 427 vizsgálat zajlott le, az idei év 544 tervezett vizsgálatából pedig a szakmai találkozó időpontjáig 347-et fejeztek be a szakfelügyelők. A szakfelügyeleti folyamat első eredményei között könyvelhető el az, hogy ráirányítja a könyvtárra a fenntartó figyelmét és kötelezi a feltárt hiányosságok megszüntetésére, segítséget nyújt a helyi

könyvtári stratégia kialakításához és összegzett megállapításai helyzetképet adnak a kistelepülési könyvtárakról. A gyakorlati tudnivalók között szót esett az utóvizsgálatok fontosságáról (eddig öt megyében kezdődtek meg), a szakfelüyeleti kérdőív kitöltésének problémáiról és a jövő évi feladatokról, hiszen 2004-ben elkezdődik a városi könyvtárak minőség alapú szakfelüyeleti vizsgálatának előkészítése.

A szakfelüyeletről szóló rendelet értelmében a Könyvtári Intézet a minisztérium előírása szerint vesz részt a szakfelüyelet folyamatában, a szakfelüyeleti dokumentumok gyűjtésében, megőrzésében. 2003 tavaszán a minisztérium felkérésére az intézet elemzést készített a 2002-ben leadott szakfelüyeleti jelentések alapján. *Fehér Miklós*, a szervezési és elemző osztály vezetője előadásában (Minőség a könyvtárügyben minőségi szakfelüyelettel) az elemzés eredményeit ismertette. Felhívta a figyelmet arra, hogy az egyes eseteket feltáró szakfelüyeleti jelentések olyan információkat rögzítenek, amelyek értékelése alapján a teljes könyvtári rendszer működésének fejlesztése valósítható meg. Az előadás a szakfelüyeleti kérdőív kérdéseiből kiindulva, a kérdésekre adott válaszok tartalmát, szám- és százalékarányait is bemutatva tette fel a „kérdések kérdéseit”, amelyekre a választ a 2002-ben rögzített jelentések még nem adják meg, de amelyekre a minőségbiztosítás szempontjait is szem előtt tartó szakfelüyeletnek fokozottabban oda kell majd figyelnie. (Pl. az „Akadálymentes-e a bejutás?” kérdését körbejárva szóba hozta a rámpát, a lépcső-megvilágítást, a parkolást, egyáltalán a könyvtárpépület lépcső nélküli megközelíthetőségének vetületeit.)

A szakfelüyelet dokumentumai elektronikus formában eljutnak a nyilvános könyvtári jegyzéket vezető szervezési és elemző osztályra, így a nyilvános könyvtárak adatbázisában rögzítésre kerül – és a webes felületen azonnal visszakereshetővé válik – a lezajlott szakfelüyeleti vizsgálatok naptári időpontja (www.ki.oszk.hu/nyilvanos/).

A jegyzék intézeti felelőse, *Hangodi Ágnes* előadásában (A szakfelüyeleti jelentések és a nyilvános könyvtári jegyzék) jelezte: mivel a szakfelüyeleti vizsgálatok kérdőíves részének első egysége olyan alapinformációkat tartalmaz, amelyek a nyilvános könyvtárak adatbázisának is alkotóelemei (hivatalos név, székhely/cím, könyvtárvezető/könyvtáros, fenntartó), az elemzés so-

rán lehetőség nyílt a két adathalmaz összevetésére. A vizsgált könyvtárak mintegy egyharmad részében a nyilvános könyvtári jegyzékre jelentkezés óta bekövetkezett változások bejelentését különböző okok miatt és a jogszabályokban leírtak ellenére a fenntartó elmulasztotta, ezekben az esetekben a szakfelüyelelők segítsége elengedhetetlen. Ha jelentésükbe és a vezető szakfelüyelelői összefoglalóba bekerül, hogy a megváltozott adatokról szóló hivatalos és hiteles dokumentumokat a Könyvtári Intézetbe kell beküldeni, akkor ezzel naprakészebbé és pontosabbá tehető a nyilvános könyvtári jegyzék. A 2002-ben szakfelüyelettel vizsgált könyvtárak egyharmada még egyáltalán, egytizede pedig elutasítás miatt nem szerepelt a jegyzéken, a szakfelüyelelők módszertani segítségét ezekben az esetekben sem nélkülözhetjük a jelentkezéshez szükséges iratok összeállításánál. (A szakmai nap délelőtti előadásainak PowerPoint-változata elérhető a Könyvtári Intézet honlapján: <http://www.ki.oszk.hu/hirek.html>)

A program rövid szünet után kora délután folytatódott. A minisztérium felkérésére először a kistelepülési vizsgálatokat idén befejező Csongrád megye vezető szakfelüyelelője, *Rátkai Erzsébet* számolt be a szakfelüyelet megyei tapasztalatairól, a kérdőív egyes kérdéseire adott válaszokat összegző táblázatokkal támasztva alá mondanivalóját.

Őt *Szilágyi Irén*, a megyei könyvtár módszertani osztályának vezetője, a Hajdú-Bihar megyében működő szakfelüyelelők képviselője követte, aki hozzászólásában – szintén a kérdőíven megjelenő válaszokra hivatkozva – négy-négy községi és nagyközségi könyvtár működésének körülményeit vetette össze a szakfelüyeleti vizsgálatok fényében. A harmadik felkért előadó a bonyhádi városi könyvtár szakfelüyelelői feladatokat is vállaló igazgatója, *Antal Mária* volt, aki előadásának egyik súlypontját a szakfelüyeleti vizsgálatok kapcsán sorra kerülő, polgármesterekkel, jegyzőkkel és könyvtárosokkal lezajló beszélgetések, tárgyalások ismertetésére helyezte.

A program a szakfelüyelet napi gyakorlatát és távlati feladatait (pl. városi és iskolai könyvtári szakfelüyelet, szolgáltatás-megrendelés kialakítása) érintő hozzászólásokkal (*Ramháb Mária, Elekes Eduárdné, Gellér Ferencné, Herczigné Mlakár Erzsébet, Zselinszky Lászlóné, Varga Zsuzsanna* és mások) zárult.

Hangodi Ágnes